

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerine Yönelik Değerlendirmeleri

Evaluations of Pre-Service Teachers on Teaching Profession Knowledge

Sayfa | 888

Melek DÖNMEZ YAPUCUOĞLU , Arş. Görevlisi Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, melekdonmez@sdu.edu.tr

Funda ERYILMAZ BALLI , Arş. Görevlisi Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, fundaballi@sdu.edu.tr

Ece KARA , Dr. Öğretim Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, ecekara@sdu.edu.tr

Geliş tarihi - Received: 18 Mart 2024
Kabul tarihi - Accepted: 30 Mayıs 2024
Yayın tarihi - Published: 28 Ağustos 2024

Öz. Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri öğretmen adaylarının profesyonel bir meslek olarak öğretmen olmaları adına ve öğretmenlik mesleğine yönelik bilgi ve becerilerinin kazandırılmasının temelini oluşturmaktadır. Öğretmenlik eğitimi sürecinde öğretmen adaylarına verilen bu dersler düşünüldüğünde, öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik düşünceleri önem taşımaktadır. Bu kapsamda, bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek eğitimi süresince almış oldukları öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik algılarının ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaç kapsamında ortaya konulan bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılarak desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 4. sınıf son döneminde bulunan farklı bölümlerde öğrenim görmekte olan 10 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmanın katılımcılarına araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan açık uçlu sorular yöneltilerek yüz yüze toplanmıştır. Elde edilen veriler bir nitel analiz programı kullanılarak içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiş ve analiz sonucunda 154 kod ve 32 alt tema bağlamında 4 tema ortaya konulmuştur. Bu temalar; öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik farkındalık, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki yeterliğe katkısı, öğretmenlik uygulaması sürecinin değerlendirilmesi ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin geliştirilmesine yönelik görüşler olarak isimlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Mesleği, Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri, Öğretmen Yetiştirme.

Abstract. Teaching profession courses form the basis for pre-service teachers to become a teacher as a professional profession and to gain knowledge and skills for the teaching profession. Considering these lessons given to teacher candidates during the teacher education process, the opinions of the prospective teachers about the teaching profession knowledge lessons are important. In this context, the aim of this study is to reveal the perceptions of prospective teachers about the teaching profession knowledge courses they have taken during their professional education. This study, which was put forward within the scope of this purpose, was designed using case study, one of the qualitative research methods. The study group of the research consists of 10 pre-service teachers studying in different departments who are in the last semester of their 4th grade at a state university. The data of the research were collected face to face by asking open-ended questions in the semi-structured interview form prepared by the researchers. The data obtained were analyzed using the content analysis method using a qualitative analysis program, and as a result of the analysis, 4 themes were revealed in the context of 154 codes and 32 sub-themes. These themes are; awareness about teaching profession courses, contribution of teaching profession courses to professional competence, evaluation of teaching practice process and views on the development of teaching profession knowledge courses.

Keywords: Teaching Profession, Teaching Profession Knowledge Courses, Teacher Training.

Extended Abstract

Introduction. In the teaching profession, teacher candidates go through a special training process in which they are provided with knowledge and skills specific to the profession in order to acquire professionalism. It has been placed in the programs of all education faculties by the Council of Higher Education (2017), in line with the quality of the program, and a framework has been created on how the course contents of these courses will be shaped. These courses are listed as follows; introduction to education, philosophy of education, educational psychology, sociology of education, instructional technologies, teaching principles and methods, history of Turkish education, research methods in education, classroom management, morals and ethics in education, measurement and evaluation in education, Turkish education system and school management, teaching practice, special education and inclusion and guidance classes in schools. With professional knowledge courses, we try to provide teacher candidates with the knowledge and skills they need regarding both the content (theoretical part) and practice (application part) of the education and training processes. In order for teacher candidates to get the highest possible efficiency from teaching profession courses and to use the knowledge and experience they gain from these courses in the most appropriate way in their professional lives, their awareness of the necessity and importance of these courses must be high. In this context, this research was carried out to reveal the perceptions of prospective teachers towards teaching profession courses.

Method. The design of this study, which was designed qualitatively to reveal the opinions of teacher candidates regarding teaching profession courses, is a case study. The group of the research consists of 10 teacher candidates in the last semester of their 4th grade studying at a state university in the Western Mediterranean. The participants of the study were determined using the purposeful sampling method. Since it is important to collect in-depth and detailed data in studies structured using the qualitative research method, the participants of the research were selected using the criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods. In line with the purpose of the research, semi-structured interview forms were used to reveal the perceptions of teacher candidates towards teaching profession courses. The data of the study was analyzed using content analysis.

Results. As a result of the analysis of the data, codes, sub-themes and themes were created. Four themes were revealed within the context of the 154 codes and 32 sub-themes obtained. These themes; They are named as awareness of teaching profession knowledge courses, contribution of teaching profession knowledge courses to professional competence, evaluation of the teaching practice process and opinions on the development of teaching profession knowledge courses.

In the theme of awareness about teaching profession knowledge courses, it was revealed which courses the teacher candidates took during their teaching education they considered as teaching profession knowledge courses. In the second theme, the contribution of teaching profession knowledge courses to professional competence, the contribution of teacher candidates' teaching profession knowledge courses to their professional competence was revealed. Within this theme, 11 sub-themes were revealed. The third theme obtained by analyzing the data obtained from teacher candidates is the evaluation of the teaching practice process. Within the scope of this theme, two sub-themes, negative views on teaching practice (21) and positive views on teaching practice (17), and the

codes forming these sub-themes were revealed. The last theme is the views on the development of teaching profession knowledge courses. Within this theme, 10 sub-themes were revealed.

Discussion and Conclusion. As a result of the study reflected, in order to train qualified teachers, which is one of the important parts of the qualified education process, it is extremely important for teacher candidates studying in education faculties to acquire professional knowledge and skills. In this context, teacher candidates studying in education faculties have to take general culture and teaching profession knowledge courses in addition to the courses in their own fields throughout their education life. . Past research has emphasized that high awareness strengthens the relationship between attitude and behavior (Heatherton and Baumeister, 1991). Social psychology states that high awareness makes it easier to reach attitudes (Kağıtçıbaşı, 2010).

Classroom management course, which is given within the scope of teaching profession knowledge courses, aims to develop prospective teachers in many subjects such as interaction with students, behavioral development, motivation, and creating an environment suitable for learning (Faculty of Technical Education, 2006). Research findings also show that professional knowledge courses mostly support the classroom management skills of prospective teachers. Research in the literature supports that teaching profession knowledge courses have a positive effect on teacher candidates' attitudes and beliefs in classroom management (Ekici, 2008).

According to the results of the research, it is not enough to have academic theoretical knowledge during undergraduate education in order to pursue the teaching profession competently. In addition, teacher candidates are expected to be able to follow the development of students holistically, organize the learning and teaching processes, and make qualified observations (Gökçe, 2000).

The findings indicate that more practice-oriented studies should be given rather than changing the content and outcomes of teaching profession courses. This finding is also supported by studies conducted with faculty members in the literature (Ayan, 2011; Kara and Sağlam, 2014). This situation shows that both prospective teachers and instructors agree that these courses are one of the important issues that need to be improved.

Giriş

Eğitim öğretim süreçlerinde süreci yönlendiren ve şekillendiren sistem, fiziksel yapılar ve paydaşlar gibi önemli unsurlar bulunmaktadır. Öğretmenler yükledikleri görev ve sorumluluklarıyla bu unsurların başında yer almaktadır. Öğrencilerin her gün değişen, dönüşen ve gelişen dünyaya ayak uydurmalarında, gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarında, sosyal hayata uyum sağlamalarında, kendi kendine yeten bireyler olarak yetişmelerinde öğretmenlerin payı azımsanamayacak kadar çoktur. Bu nedenle öğrencilerin yetiştirilmesiyle doğrudan ilişkili olarak, öğrencileri yetiştirecek öğretmenlerin yetiştirilmesi de ayrı bir önem taşımaktadır.

Her alanda olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de öğretmen adayları, profesyonelliği edinilebilmeleri için mesleğe has bilgi ve becerilerin kazandırıldığı özel bir eğitim sürecinden geçmektedirler. İşte öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin önemi de bu noktada somutlaşmaya başlamaktadır. Eğitime giriş, eğitim felsefesi, eğitim psikolojisi, eğitim sosyolojisi, öğretim teknolojileri, öğretim ilke ve yöntemler, Türk eğitim tarihi, eğitimde araştırma yöntemleri, sınıf yönetimi, eğitimde ahlâk ve etik, eğitimde ölçme ve değerlendirme, Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi, öğretmenlik uygulaması, özel eğitim ve kaynaştırma ve okullarda rehberlik dersleri Yükseköğretim Kurulu (2017) tarafından tüm eğitim fakültelerinin programlarına, programın niteliği paralelinde yerleştirilmiş ve bu derslere ilişkin ders içeriklerinin nasıl şekillendirileceğine dair bir çerçeve oluşturulmuştur.

Belirtilen derslerle, öğretmen adaylarına, eğitim – öğretim süreçlerinin hem içeriğine (teorik kısım) hem de pratiğine (uygulama kısmı) yönelik olarak ihtiyaç duydukları bilgi ve beceriler kazandırılmayı çalışılmaktadır. Dolayısıyla her bir ders kendi içinde ayrı bir önem arz etmektedir. Eğitime giriş, eğitim felsefesi, eğitim psikolojisi, eğitim sosyolojisi, Türk eğitim tarihi, eğitimde ahlâk ve etik, Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi gibi dersler daha fazla teorik içeriğe sahip iken öğretim teknolojileri, öğretim ilke ve yöntemleri, eğitimde araştırma yöntemleri, sınıf yönetimi, eğitimde ölçme ve değerlendirme, öğretmenlik uygulaması, özel eğitim ve kaynaştırma ve okullarda rehberlik gibi dersler daha çok uygulamalar yoluyla öğretmen adaylarına katkı sağlamaktadır.

Eğitime giriş dersinin odak noktası aday öğretmenlerin sınıfın özünü kavramasına yardımcı olmaktır (Segall ve Wilson, 2004). Bu ders ile eğitim, eğitime dair kavramlar, eğitimin temelleri, eğitimin tarihsel gelişimi, öğretmenlik mesleği gibi konuların öğretmen adayı tarafından kavranması, öğretmen adayının bir ölçüde mesleği tanıması hedeflenmektedir (Şişman, 2007) ve ders içeriği bakımından diğer meslek bilgisi derslerine de temel olma niteliği taşımaktadır. Eğitimi meydana getiren kavramları çözümleyen, eğitimi belirleyen faaliyetleri ve eğitimin özünde ne olduğunu tartışan eğitim felsefesi aynı zamanda eğitimin amaçlarını da ele almakta (Cevizci, 2012) ve öğretmen adaylarına hangi amaca hizmet ettikleri konusunda yol göstermektedir. Eğitim psikolojisi dersi ise birçok teori, kavram ve fikir yoluyla öğrenciyi ve eğitimi “yansıtarak” öğretmen adaylarını mesleki öncelikleriyle tutarlı ve sınıfta karşılaşacakları olası sorunları öngörüp önlemeye ve/veya çözmeye hazırlamaktadır (Seifert ve Sutton, 2009). Diğer bir deyişle eğitim psikolojisi, öğretmen adaylarını öğrencilerin gelişimsel özellikleri, öğrenme süreci, öğrenme yöntemleri gibi konularla destekleyerek etkili öğretmen davranışlarını edinmeleri açısından desteklemektedir (Deniz, 2007).

Diğer bir meslek bilgisi dersi olan eğitim sosyolojisi hem eğitimin neden olduğu hem de eğitime neden olan sosyal faktörlere dikkat çeker. Cinsiyet, sosyal sınıf, ırk ve etnik köken ve kırsal-kentsel ikamet gibi eğitimle ilgili faktörlerin incelenmesini içerir. Eğitim sosyolojisi, çeşitli eğitim düzeyleri ve türlerine yönelik araştırmaları açıklamak ve yönlendirmek için bir dizi sosyolojik teori geliştirmiş ve ayrıca metodolojik ve istatistiksel tekniklerin geliştirilmesine katkıda bulunmuştur (Saha, 2015). Kısaca eğitim sosyolojisi hem toplumlar içinde hem de toplumlar arasında tüm eğitim yapılarını ve süreçlerini etkileyen ve bunlardan etkilenen sosyal faktörlerin incelenmesidir (Saha, 2001). Dolayısıyla bu ders öğretmen adaylarının, ileride yetiştirecekleri öğrencilerin eğitim hayatlarını şekillendiren ve öğrencilere verecekleri eğitimin şekillendireceği topluma ve geleceğine yönelik payları hakkında bilinçlenmelerini ve farkındalıklarının artmasını sağlamaktadır.

Türk eğitim tarihi, tarihi bilinen ilk Türk toplumlarından günümüze kadar ortaya konmuş olan eğitim öğretim süreçlerini ve bu süreçlere yön veren anlayış ve temelleri esas alan eğitime özgü bir tarih bilimidir (Akyüz, 2016). Bu ders yoluyla hem tarih boyunca eğitimin gelişim süreci hem de günümüze yansımaları, farklılıklar, avantajlar ve dezavantajlar öğretmen adaylarına öğretilmektedir. Benzer bir ders olan Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi dersi de eğitim sisteminin oluşumu, yasal temelleri, örgüt ve yönetim yapısı, öğretim kademeleri, kaynaklar, yönetim teorileri ve süreçleri gibi konularla öğretmen adaylarına mesleğe atıldıktan sonra dâhil olacakları yaşantılara yönelik somut örnekler sunmakta ve onları meslek hayatına hazırlamaktadır. Ayrıca bu dersle, potansiyel okul yöneticileri olarak geleceğin öğretmenlerinin okul yönetimine ilişkin süreçleri öğrenmeleri de hedeflenmektedir. Eğitimde ahlâk ve etik; ahlak ve etik kavramlarının incelenmesi ile başlayıp, iş ve meslek etiği, öğretmenlik ve etik, okulda ve öğrenme sürecinde paydaşlarla ilişkilerde etik, etik ikilemler, etik sorunlar ve etik dışı davranışlar gibi konuların yer aldığı, öğretmen adaylarıyla meslek hayatına atılmadan önce karşılaşabilecekleri olası durum örneklerinin paylaşıldığı ve öğretmen adaylarının konunun hassasiyetine ve önemine yönelik farkındalıklarının artırıldığı bir derstir.

Öğretim teknolojileri dersi hem öğretim uygulamalarını hem de öğrenci öğrenmelerini geliştirmeleri ihtiyacını karşılamayı hedefleyen teknolojiyi kullanımını aktif hâle getirmeye yönelik olarak (Bowman, Vongkulluksn, Jiang ve Xie, 2022) öğretmen adaylarına yol göstermekte ve öğretim teknolojilerinin özelliklerine, bu teknolojileri nerede ve ne şekilde kullanacaklarına, öğretim teknolojilerini kullanarak geliştirebilecekleri materyallere ilişkin kazanımlar sunmaktadır. Öğretim ilke ve yöntemleri dersi de öğretim teknolojileri gibi teorinin yanında daha çok uygulamaya yönelik bir ders olup, öğretim ilkeleri, stratejiler, öğretme-öğrenme yaklaşımları, yöntemler, teknikler gibi konularla öğretmen adaylarını en etkili şekilde “öğretmeye” hazırlamayı hedeflemektedir.

Sınıf yönetimi, öğretmenlerin tüm sınıf veya küçük grup ortamlarında etkili öğretimi mümkün kılan üretken ve prososyal davranışları sürdürmek için kullandıkları beceri, uygulama ve stratejiler kümesini ifade eder. Etkili bir sınıf yönetimi öğretmenlerin öğrencilerin katılımını sağlama ve rahatsız edici davranışları sınırlama becerisi, güvenli, üretken ve etkili bir öğrenme ortamı sağlamaktadır (Stevenson, VanLone ve Barber, 2020). Dolayısıyla öğretmen adayı sınıftaki rolünü tanıma ve bunu en etkili biçimde gerçekleştirmek adına sınıf yönetiminin ilke ve yöntemlerini bilmek durumundadır (Aydın, 2011). Eğitimde araştırma yöntemleri, öğretmen adaylarının öğrencilerin bilişsel gelişimlerini izlemelerinde, onlar için en uygun öğrenme alanlarını tespit edip, yönlendirmede, başarı düzeylerine katkı sağlamada, başarılarını değerlendirmede yol göstermektedir. Eğitimde araştırma yöntemleri aynı

zamanda öğretmen adayının, ileride bir öğretmen olarak kendini de değerlendirmesine yardımcı olacaktır (Turgut ve Baykul, 2012). Özel eğitim ve kaynaştırma, özel eğitimle ilgili temel kavramlar, özel eğitim ilkeleri ve tarihsel gelişimi, konuyla ilgili yasal düzenlemeler, tanılama ve değerlendirme süreçleri, özel gereksinimli bireylere yönelik eğitim-öğretim yaklaşımları gibi içeriklerle öğretmen adaylarının farklılıklara duyarlıklarını geliştirmeye ve her bir öğrenciye ulaşabilmelerini sağlamaya yönelik bir derstir. Eksikliğinde eğitimin amaçlarının tam olarak gerçekleştirilemeyeceği rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti pedagojik süreçleri tamamlayan temel bir eğitim destek hizmetidir (Agi, 2013). Okullarda rehberlik öğrenci gelişimini bütünsel olarak destekleyen kurumlar olarak okullar öğrencilerin karşılaştıkları güçlüklerle baş etmelerinde öğrencilere destek sağlamaktadır (Oral, 2021). Dolayısıyla bu dersle öğretmen adaylarına öğrencilerine temel anlamda rehberlik etmek adına yol göstermek hedeflenmektedir.

Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmalar genellikle öğretmen eğitimi programlarının öğretim üyelerinin değerlendirmeleri ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi olarak tasarlanmaktadır. Ayrıca, öğretmen eğitimi programları kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar sınırlı sayıda ve çoğunlukla branş bazında gerçekleştirilmektedir (Kılıç Özmen, 2019). Öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine yönelik görüş ve değerlendirmeleri ise sınırlı kalmaktadır (Bursa ve Ersoy, 2020). Bu nedenlerle, güncel öğretmen eğitimi programlarının öğretmen adayları tarafından meslek bilgisi dersleri özelinde değerlendirilmeleri önem arz etmektedir. Ayrıca, Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları ile birlikte öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerinde gerçekleştirilen değişiklikler öğretmen adaylarının nitelikli birer öğretmen olarak yetiştirilmeleri adına oldukça önemlidir (Ekici, 2008). 2018-2019 yılında öğretmen eğitimi programı ile birlikte öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde değişikliğe gidilmesi ile bu eğitim sürecinde yer alıp son sınıfta ve dönemde olan öğretmen adaylarının aldıkları eğitime yönelik değerlendirmeleri öğretmen eğitimi programlarının uygulamadaki yansımalarını anında dönüt olarak görmek adına önem taşımaktadır. Bu çalışmayla birlikte, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin farklı branşlarda (sınıf öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği, fen bilgisi öğretmenliği, Arapça öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği) yer alan öğretmen adayları tarafından değerlendirilmesi de hizmet öncesinde alınan meslek bilgisi derslerine yönelik farklı bakış açılarının, meslek bilgisi eğitimin verimli ve etkili bir biçimde (Coşkun Şimşek ve Dinçol Özgür, 2023a) ortaya konulmasında yardımcı olacaktır.

Araştırmanın amacı

Her bir ders öğretmenlik mesleğinde ayrı bir yer ve öneme sahiptir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden mümkün olan en yüksek verimi alabilmeleri ve bu derslerden edindikleri bilgi ve tecrübeleri meslek hayatlarında en uygun şekilde kullanabilmeleri için bu derslerin gerekliliğine ve önemine yönelik farkındalıklarının yüksek olması gerekmektedir. Bu bağlamda, bu araştırma öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik algılarını ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik algılarının ortaya konulmasıdır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak adına nitel olarak tasarlanan bu çalışmanın deseni durum çalışmasıdır. Nitel araştırmalar, sosyal olarak ifade edilen hayat akışı içinde yer alan olgulara odaklanan, bu olguları olduğu gibi ve çok yönlü ve karmaşık bir biçimde incelenmesini sağlayan bir araştırma yöntemidir (Kitzinger, 1995; Maxwell, 2008). Durum çalışması ise Merriam (2013) tarafından sınırlı olarak ifade edilen bir sistemin derin ve ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ve betimlenmesi olarak ifade edilmiştir. Durum çalışması belirli bir zaman içerisinde sınırlanmış olan bir veya birden fazla durumu gözlem, görüşme, görsel, işitsel veya yazılı dokümanlar gibi veri toplama araçları kullanarak derinlemesine inceleme ve bu durumlara bağlı temaları ortaya koymaya yönelik bir nitel araştırma deseni olarak tanımlanmıştır (Creswell, 2007). Özetlenecek olursa, bu çalışma durum çalışması kapsamında öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik algılarının ortaya konulmasıdır.

Katılımcılar

Araştırmanın grubunu Batı Akdeniz’de bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 4. sınıf son döneminde bulunan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan 6 kadın 4 erkek toplamda 10 öğretmen adayının eğitim görmekte oldukları bölümler Türkçe Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Fen bilgisi öğretmenliği ve Sosyal bilgiler Öğretmenliğidir. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılandırılan çalışmalarda amaç derinlemesine ve ayrıntılı veri toplamak önemli olması nedeni ile amaçlı örnekleme yöntemi çeşitlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak araştırmanın katılımcıları seçilmiştir.

Amaçlı örnekleme yönteminin kullanılması ile araştırmanın katılımcılarının konu ile ilgili deneyim ve bilgilerinin olması çalışma için en uygun katılımcıların seçilmesi sağlanmış olmaktadır (Başkale, 2016). Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ise örnekleme esas seçilerek yer alacak katılımcıların belirli kriterlere dayanması ve bilgi sağlama bakımından zengin olması önemlidir (Marshall, 1996). Bu çalışmanın amacı dikkate alındığında, öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik algılarını öğrenebilmek için araştırmanın katılımcıları öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin tamamını almış olması dikkate alınmış ve seçilen öğretmen adaylarının eğitim fakültesi 4. sınıf son yarıyılında bulunan öğretmen adayları olması ölçüt sayılmıştır.

Veri toplama araçları

Araştırmanın amacı doğrultusunda öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik algılarının ortaya konulabilmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarına araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular öncelikle araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve uzman görüşleri alınarak yeniden düzenlenmiştir. Uzman görüşü için bir üniversitede eğitim bilimleri bölümünde ders veren üç öğretim elemanına başvurulmuştur. Bu uzmanlar Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, Eğitim Programları Ve Öğretim Anabilim

Dönmez Yapucuoğlu, M., Eryılmaz Ballı, F. ve Kara, E. (2024). Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik değerlendirmeleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2), 888-910.*

DOI. 10.51460/baebd.1454815

Dalı ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında doktorasını tamamlamış ve halihazırda öğretmenlik meslek bilgisi derslerine giren öğretim elemanlarıdır. Hazırlanan taslak sorular uzmanlara gönderilmiş ve uzman önerileri alınmıştır. Uzmanlardan alınan görüş sonrası düzenlenen sorular için öğretmen adayları ile ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Ön uygulama için her bölümden bir öğretmen adayı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ön görüşme için temel eğitim bölümü, matematik ve fen bilimleri eğitimi, yabancı dil eğitimi ve Türkçe ve sosyal bilimler bölümünden birer öğrenciler olmak üzere toplamda dört öğrenci ile ön görüşmeler gerçekleştirilmiş ve sorular öğrenci cevaplarına göre yeniden düzenlenmiştir.

Uzman görüşü ve ön uygulama sonrasında görüşme formunda yer alan sorulara araştırmacılar tarafından son hâli verilmiş ve uygulama hazır hâle getirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular şu şekildedir; “Öğrenim süreniz boyunca almış olduğunuz hangi dersleri öğretmenlik meslek bilgisi dersleri olarak görmektesiniz?”, “Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki anlamdaki size katkısı hakkında düşünceleriniz neler?”, “Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin okullardaki uygulamalara yansımalarıyla ilgili fikirleriniz neler? Açıklayabilir misiniz?”, “Öğretmenlik meslek bilgisi derslerini ve bu derslerin içeriğini geliştirilmesi hakkındaki düşünceleriniz ve önerileriniz neler?”.

Veri toplama süreci

Veri toplamaya başlamadan önce üniversite Etik Kurulundan (24.05.2022 tarihli ve 121/7 sayılı karar) araştırma izni alınmıştır. Veri toplamak için araştırma izin süreci tamamlandıktan sonra katılımcılardan gönüllülük esası gözetilerek veri toplama süreci başlamıştır. Katılımcıların uygun oldukları gün ve saatlerde araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında katılımcıların bilgisi dâhilinde görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler ortalama 13 ile 21 dakika sürmüştür. Veri toplama sürecinde, katılımcılara araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular sorulmuş ve cevapları kayıt altına alınarak görüşmeler sonlandırılmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmanın veri analizi sürecinde ilk olarak kayıt altına alınan görüşmeler düzenlenerek transkript edilmiştir. Elde edilen veriler daha sonra nitel bir veri analiz programı ile çözümlenerek analiz edilmiştir. Araştırmanın veri toplama sürecinde elde edilen ve transkript edilen görüşmeler nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, araştırma sürecinde elde edilen verilerin ayrıntılı ve derinlemesine bir biçimde toplanan verilere odaklanılarak kategori, tema ve kodlara ulaşılması olarak tanımlanmaktadır (Merriam ve Grenier, 2019). İçerik analizinde amaç elde edilen veriler çerçevesinde verileri açıklayabilen kavramlara ve verilerin birbirleri ile olan ilişkilerine ulaşmayı sağlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

İçerik analizi sürecinde Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen 1) verilerin kodlanması, (2) kod, kategori ve temaların bulunması, (3) kod, kategori ve temaların düzenlenmesi ile (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamaları izlenmiştir. İlk olarak düzenlenerek transkript edilmiş veriler araştırmacılar tarafından kodlanmış, ikinci aşamada kodlanmış verilerden tema ve kategorilere

ulaşmıştır. Üçüncü aşamada elde edilen kod, tema ve kategoriler gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir. Dördüncü ve son aşamada ise kod, tema ve kategori hâline getirilen veriler bulgular kısmında yorumlanarak sunulmuştur.

Son olarak, araştırmanın güvenilirliğini sağlamak adına araştırmanın süreci şeffaf bir biçimde rapor edilmiş, katılımcılar ve diğer veri kaynakları açıkça betimlenmiş olması önemlidir (Connelly, 2016). Araştırmanın güvenilirliği adına bu çalışma süreci açıkça betimlenmiş ve araştırma grubunun özellikleri verilmiştir. Ayrıca, araştırma sürecinde birden fazla araştırmacının bulunması, veri toplama araçlarının geliştirilmesinde ve analizinde uzman görüşlerinin alınması ve araştırmanın kavramsal çerçevesinin net olarak belirlenmesi nitel araştırmanın güvenilirliğine katkı sağlamaktadır (Guba ve Lincoln, 1994; Merriam ve Grenier, 2019). Bu kapsamda araştırmanın güvenilirliğini sağlamak adına araştırma sürecinde alanında uzman üç araştırmacı yer almış, veri toplama araçlarının geliştirilmesi ve elde edilen verilerin analiz edilmesi sürecinde uzman görüşlerine başvurulmuş ve araştırma öncesinde araştırmanın süreci ve kapsamının kavramsal çerçevesi betimlenmiştir.

Bulgular

Araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisine yönelik algılarının ortaya konulmasıdır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılarak yapılandırılan bu çalışmanın verileri öğretmen adaylarından yüz yüze elde edilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler nitel bir veri analiz programı kullanılarak içerik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Verilerin analizi sonucunda kodlar, alt temalar ve temalar oluşturulmuştur. Elde edilen 154 kod ve 32 alt tema bağlamında 4 tema ortaya konulmuştur. Bu temalar; öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik farkındalık, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki yeterliğe katkısı, öğretmenlik uygulaması sürecinin değerlendirilmesi ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin geliştirilmesine yönelik görüşler olarak isimlendirilmiştir. Analiz edilen verilerden elde edilen tema ve sıklık çözümlenmeleri Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1.
Temalar ve Sıklık Dağılımları

Temalar	f
Öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik farkındalık	33
Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki yeterliğe katkısı	57
Öğretmenlik uygulaması sürecinin değerlendirilmesi	38
Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin geliştirilmesine yönelik görüşler	26
Toplam	154

Öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik farkındalık

Öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik farkındalık temasında öğretmen adaylarının öğretmenlik eğitimi süresince almış oldukları derslerin hangilerini öğretmenlik meslek bilgisi dersleri olarak gördükleri ortaya konulmuştur. Bu tema kapsamında ortaya konulan alt tema ve sıklık dağılımları Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo 2.
Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerine Yönelik Farkındalık Teması

Tema	Alt Temalar	f
Öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik farkındalık	Okullarda rehberlik	6
	Sınıf yönetimi	5
	Özel eğitim ve kaynaştırma	5
	Eğitim psikolojisi	4
	Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi	4
	Öğretim ilke ve yöntemleri	3
	Eğitimde program geliştirme	3
	Eğitimde ölçme ve değerlendirme	3
Toplam		33

Tablo 2’de özetlendiği üzere bu tema kapsamında sekiz alt tema ortaya konulmuştur. Bu alt temalar ve sıklık dağılımları; okullarda rehberlik (6), sınıf yönetimi (5), özel eğitim ve kaynaştırma (5), eğitim psikolojisi (4), Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi (4), öğretim ilke ve yöntemleri (3), eğitimde program geliştirme (3) ve eğitimde ölçme ve değerlendirme (3) derslerini öğretmenlik meslek bilgisi dersleri olarak betimlenmiştir.

Okullarda rehberlik, sınıf yönetimi ve özel eğitim ve Türk eğitim sistemi derslerine yönelik bir öğretmen adayı “*Örneğin hocam, hangi dersler mesleki bilgi ile ilgili diye düşünecek olursam bence son dönem aldığımız rehberlik dersi, sınıf yönetimi ve Türk eğitim sistemi gibi dersler bizim öğretmenlik meslek bilgisi derslerimizdi.*” (K3) şeklinde ifade etmiştir. Özel eğitim ve kaynaştırma, öğretim ilke ve yöntemleri ve eğitim psikolojisi dersleri için başka bir öğretmen adayı “*Benim meslek bilgisi için hatırladığım hocam eğitim psikolojisi dersi ve özel eğitim dersleri diyebilirim. Birde sanırım öğretim yöntemlerini öğrendiğimiz dersler vardı bunları sayabilirim*” (K8) ifadelerini kullanmıştır. Eğitimde program geliştirme ve eğitimde ölçme ve değerlendirme derslerini meslek bilgisi dersleri olarak gördüklerini “*Öğretmenlik meslek bilgisi olarak bence eğitim sürecinde planları hazırladığımız ve nasıl değerlendireceğimizi öğrendiğimiz dersler, başla işte rehberlik ve özel öğrenciler için aldığımız dersler meslek bilgisi ile ilgiliydi diyebilirim*” (K7) cümleleri ile özetlemişlerdir. Öğretmen adayları belirgin bir biçimde yukarıda verilen sekiz dersi öğretmenlik meslek bilgilerine katkı sağlayacak dersler olarak görmekteyiz. Ancak, öğretmen adaylarının söylemlerinden yola çıkılarak zorunlu ve seçmeli diğer öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik farkındalıklarının olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki yeterliğe katkısı

İkinci tema olarak ortaya konulan öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki yeterliliğe katkısı temasında öğretmen adaylarının almış oldukları öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki yeterliliklerine olan katkısı ortaya konulmuştur. Bu tema kapsamında 11 alt tema ortaya konulmuştur. Tema ve alt temalar Tablo 3’de sıklık dağılımları ile özetlenmiştir.

Tablo 3.
Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerinin Mesleki Yeterliğe Katkısı

Tema	Alt Temalar	f
Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki yeterliğe katkısı	Sınıf yönetimi becerilerini geliştirme	8
	Mesleki hak ve sorumlulukları öğrenme	7
	Öğrenme öğretme sürecini yapılandırma	7
	Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine yönelik farkındalık geliştirme	6
	Rehberlik hizmetlerine yönelik farkındalık geliştirme	6
	Ders planlarının hazırlanma süreçlerini öğrenme	5
	Öğretimi değerlendirme becerilerini geliştirme	5
	Öğrencilerin gelişimsel süreçlerine yönelik bilgi edinme	4
	Teorik bilgiyi uygulamaya koyma	4
	Öğretmenlik mesleki yeterliklerini geliştirme	3
	Eğitim programı hakkında bilgi edinme	2
Toplam		57

Bu alt temalar ve sıklık dağılımları; sınıf yönetimi becerilerini geliştirme (8), mesleki hak ve sorumlulukları öğrenme (7), öğrenme öğretme sürecini yapılandırma (7), özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine yönelik farkındalık geliştirme (6), rehberlik hizmetlerine yönelik farkındalık geliştirme (6), ders planlarının hazırlanma süreçlerini öğrenme (5), öğretimi değerlendirme becerilerini geliştirme (5), öğrencilerin gelişimsel süreçlerine yönelik bilgi edinme (4), teorik bilgiyi uygulamaya koyma (4), öğretmenlik mesleki yeterliklerini geliştirme (3) ve eğitim programı hakkında bilgi edinme (3) olarak özetlenmiştir. Çalışmada yer alan öğretmen adayları almış oldukları öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki deneyimlerinde hangi şekilde yardımcı olduğunu belirtilen alt temalar bağlamında ifade etmişlerdir.

Almış oldukları öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin en çok sınıf yönetimi becerilerini geliştirmelerine yardımcı olduğunu vurgulamışlardır. Bu alt tema için bir öğretmen adayı “Sınıf yönetimi dersi mesela iyi ki aldım dediğim bir ders oldu, bu derle birlikte otoriteyi nasıl kuracağımızı çocuklarla, öğrenmiş oldum.” (K5). Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki yeterliliğe katkısı bağlamında en çok ifade edilen diğer alt temalar mesleki hak ve sorumlulukları öğrenme ve öğrenme öğretme sürecini yapılandırma olmuştur. Çalışmaya katılan öğretmen adayları bu alt temalar için; “Mesela özellikle yöntem teknik dersi beni çok geliştirdi. Nasıl anlatınca daha verimli olabilirim, hangi tekniği kullanırsam, hangi yöntemi kullanırsam çocuklar daha iyi anlayayım gibi.” (K1) ve “Türk eğitim sistemi o ders oldu. Yani hakları bilmek açısından, bu öğretmenler odasında aslında nasıl davranacağını, o ilişkileri ilişkiler açısından ve mesleki kademeler varmış bilmiyordum hak ve sorumluluklarımı öğrencim bu derste.” (K2) cümlelerini kullanmışlardır. Özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine yönelik farkındalık geliştirme ve rehberlik hizmetlerine yönelik farkındalık geliştirme alt temalarını ise öğretmen adayları; “Örneğin özel eğitim dersinde özel eğitime ihtiyacı olan kaynaştırma öğrencileri olduğunu ya da öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin, onlar için planlar hazırlamamız gerektiğini öğrendim.” (K10) ve “Benim içinse rehberlik dersi diyebilirim, sınıfın rehberlik öğretmeni olduğunda bu kadar sorumluluğun olacağını bilmiyordum. Bunları öğrendim. Ben okuldaki rehberlik öğretmeni yapardı diye düşünüyordum bunları ama bizim görevimizmiş.” (K6) açıklamalarını kullanmışlardır.

Öğretmen adaylarının eğitimleri boyunca almış oldukları öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin öğretmen adaylarının ders planlarının hazırlanma süreçlerini öğrenme ve öğretimi değerlendirme becerilerini geliştirmeye yönelik mesleki becerilerin geliştirildiği ortaya konulmuştur. Bu yeterliklerinin geliştiğini öğretmen adayları; *“Bu derslerde ben en çok eğitim programı ve ders programı gibi kavramları öğrendim. Ayrıca nasıl ders planı hazırlayacağız bu süreci nasıl yöneteceğim bunları öğrenmemde çok katkı sağladı.”* (K9) ve *“Benim mesleki olarak yaptığım dersi nasıl değerlendireceğimi öğrendim. Mesela ben zannediyordum ki yazılı yap sözlü ver yeter ama ölçme ve değerlendirme yapmak farklıymış.”* (K4) cümleleri ile ifade etmişlerdir. Diğer alt temalar ise öğretmen adaylarının öğrencilerin gelişimsel süreçlerine yönelik bilgi edinme ve teorik bilgiyi uygulamaya koyma alt temalarıdır. Bu alt temalar için öğretmen adayları şu ifadeleri kullanmışlardır. *“Bu dersler benim bakış açımı yani nasıl desem bir öğrenciye nasıl davranmam gerektiğini, nasıl daha onu bilinçli hâle getirebileceğini ve öğrencilerin hangi yaşlarda nasıl davranacaklarını ve benim neler yapmam gerektiğini gösterdi.”* (K3) ve *“Almış olduğum derslerle ben aslında tecrübe kazandım birçok teorik okulda ders aldım ve stajda ise bunları nasıl uygulamalıyım onu öğrendim.”* (K6). Bu tema için ortaya koyulan son alt temalar ise öğretmenlik mesleki yeterliklerini geliştirme ve eğitim programı hakkında bilgi edinmedir. Bu alt temalar için öğretmen adayları; *“Eğitim programını mesela, ders programını, öğretimi bunların ne olduğunu bu dersleri alarak öğrendim. İlk başlarda ben kitapları ders programları olarak görüyordum. Bu farklılıkları programları ve planları öğrendim.”* (K8) ve *“Ben bu süreçte öğretmenlik becerilerimi geliştirdim tüm bu derslerle. Dersleri veririz diyordum ama mesela öğrenciye nasıl davranacaksın, sosyal olarak nasıl davranacaksın, bireysel olarak nasıl davranacaksın, program nasıl program hazırlayacaksın, planı hazırlayacaksın, sınıfa nasıl hâkim olacaksın?”* (K7).

Öğretmenlik uygulaması sürecinin değerlendirilmesi

Öğretmen adaylarından elde edilen verilerin analiz edilmesi ile elde edilen üçüncü tema ise öğretmenlik uygulaması sürecinin değerlendirilmesidir. Bu tema kapsamında öğretmenlik uygulamasına yönelik olumsuz görüşler (21) ve öğretmenlik uygulamasına yönelik olumlu görüşler (17) olmak üzere iki alt tema ve bu alt temaları oluşturan kodlar ortaya konulmuştur. Bu tema bağlamında ortaya konulan alt tema ve kodlar Tablo 4’de özetlenmiştir.

Tablo 4.
Öğretmenlik Uygulaması Sürecinin Değerlendirilmesi

Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Öğretmenlik uygulaması sürecinin değerlendirilmesi	Öğretmenlik uygulamasına yönelik olumsuz görüşler	Öğretmen adayları ve öğretmenler arasındaki görüş farklılıkları	5
		Her ders için yeterli uygulama deneyimi edinememe	5
		Öğretmen adaylarına yeterli özerklik	4
		Yeterli zaman sağlanmaması	3
		Danışman öğretmenin yeterli desteği	2
		sunmaması	
		Sınıftaki öğrencilerin olumsuz yaklaşımları	2
Toplam			21

Öğretmenlik uygulamasına yönelik olumlu görüşler	Öğretmen adaylarına gerçek sınıf yaşantıları sunma	5
	Öğretme-öğrenme sürecine yönelik deneyim kazanma	5
	Öğrenci öğretmen etkileşimi edinme	3
	Ders planı hazırlamayı deneyimleme	2
	Ders etkinlik ve materyallerini geliştirme ve deneyimleme	2
Toplam		17
Genel toplam		38

Öğretmenlik uygulaması sürecinin değerlendirilmesi teması bağlamında ortaya konulan iki alt tema ve kodların sıklık dağılımları şu şekildedir: Öğretmenlik uygulamasına yönelik olumsuz görüşler alt teması kapsamında; öğretmen adayları ve öğretmenler arasındaki görüş farklılıkları (5), her ders için yeterli uygulama deneyimi edinememe (5), öğretmen adaylarına yeterli özerklik tanınmaması (4), yeterli zaman sağlanmaması (3), danışman öğretmenin yeterli desteği sunmaması (2) ve sınıftaki öğrencilerin olumsuz yaklaşımları (2) olmak üzere altı kod ortaya konulmuştur. Öğretmenlik uygulamasına yönelik olumlu görüşler kapsamında ise; öğretmen adaylarına gerçek sınıf yaşantıları sunma (5), öğretme-öğrenme sürecine yönelik deneyim kazanma (5), öğrenci öğretmen etkileşimi edinme (3), ders planı hazırlamayı deneyimleme (2) ve ders etkinlik ve materyallerini geliştirme ve deneyimleme (2) olmak üzere beş kod ortaya konulmuştur.

İlk olarak, öğretmenlik uygulamasına yönelik olumsuz görüşler alt teması bağlamında ortaya çıkarılan ilk kod öğretmen adayları ve öğretmenler arasındaki görüş farklılıklarıdır. Bu kod için bir öğretmen adayı *"Biz zorlandığınızı hissettik ve daha pasif geçti. Bizim burada öğrendiğimizde hocalarımızın öğrendikleri arasında fark var ya biz uygulamaya çalışırken aramızda biz sürtüşme oluyor ister istemez. Biz birazcık engellendik çünkü öğretmenin de düzeni bozuldu. Bizi kısıtlıyordu, öğrendiklerimizi uygulayamıyorduk."* (K3) ifadelerini kullanmıştır. Bir diğer olumsuz görüş olan her ders için yeterli uygulama deneyimi edinememe kodunu bir öğretmen adayı *"Mesela işte tüm eğitimimiz boyunca öğrendiğim ölçme değerlendirmeden tutun da program geliştirmeye, ders etkinliklerine ve öğrencilerle iletişime kadar hepsini uygulamayı isterim ama staj da olmuyor yeterli gelmiyor."* (K8) cümleleri ile açıklamıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecine yönelik bir diğer olumsuz görüşü ise öğretmen adaylarına yeterli özerklik tanınmamasıdır. Bu kapsamda bir öğretmen adayı bu düşüncesini *"Bizi biraz rahat bırakmadılar staj boyunca derste bu öğrendiklerimizi eğer uygulamamızı istiyorlarsa artık bu sistemin bir şekilde değişmesini istiyorlarsa kendi derslerimiz ve kendi sürecimiz olmalıydı çünkü hep sınıfta danışman hoca vardı kendimiz hiçbir şey yaptırmadı."* (K2) şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayları tarafından aktarılan bir diğer olumsuz görüş ise kendilerine uygulama için yeterli zaman sağlanmamasıydı. Bu kod için bir öğretmen adayı *"Hocam dersler ister istemez giriyoruz ve süremiz sınırlı. Ben hani öğrendiğim her şeyi rahat rahat ve zamanla hepsini tam anlamıyla uygulamayı çok isterimdim ama olmadı gözlem gibi geçti çoğu."* (K10). Bu alt tema için ifade edilen son kodlar ise danışman öğretmenin yeterli desteği sunmaması ve sınıftaki öğrencilerin olumsuz yaklaşımlarıdır. Bu kodları öğreten adayları şu ifadelerle açıklamışlardır. *"Örneğin hâlâ emekli olmamış öğretmenler var ve bizim öğrendiklerimiz ile onların uyguladıkları çok farklı yani nasıl yardımcı olacak bana yeni uygulamalar ve etkinliklerle ilgili. Bu gibi olaylarda oldu bilmiyordu hocalar yardımcı olamadı çoğu zaman."* (K6) ve *"Mesela staj okuluna gittiğimde ilk olarak kuramadım sınıf yönetimimi. Çocuklar*

beni öğretmen olarak görmediler. Sen kimsin der gibi girdim başladım ama sonra zaten en haylaz sınıfmış orası bende hiç yönetemedim süreci. Bazen öğrencilerde bizi istemiyor ve öğretmen olarak görmüyor.” (K9).

Öğretmenlik uygulaması sürecine yönelik olumlu görüşler kapsamında ise ilk olarak öğretmen adayları bu sürecin öğretmen adaylarına gerçek sınıf yaşantıları sunma ve öğretme-öğrenme sürecine yönelik deneyim kazanma olduğunu belirtmişlerdir. Bu kodlar kapsamında düşüncelerini öğretmen adayları “Biz sınıflara girdiğimiz zaman tecrübe kazanmaya başladık gerçek anlamda. Çünkü üç yıl ders aldık ama gerçek bir öğrencileri olan sınıf ortamında öğretmen olarak bulunmadık. Staj süreci bize bunu sağladı gerçek sınıf, gerçek öğrenci ve gerçek okul ortamını deneyimledik.” (K4) ve “Staja gitmeden önce birçok ders aldık ama biz hiç bunları öğrencilere anlatmadık öğrendiklerimizi uygulamadık. Ancak staj süresince dersleri gerçekte nasıl işleyeceğiz, ders saatleri ve öğrenci ilişkilerini görebildik.” (K5) cümleleri ile ifade etmişlerdir. Bu bağlamda ortaya konulan bir diğer olumlu görüş ise öğretmen adaylarının öğrenci öğretmen etkileşimi edinmesidir. Bu kod kapsamında bir öğretmen adayı şu cümleleri kullanmıştır: “Örneğin ilk gittiğimizde öğretmen olarak değil de arkadaş gibi sohbet ediyorduk. Ama zamanla sınıfta bizim öğretmen olduğumuzu fark ettiler ve ona göre davrandılar. Tabi bizde zaman geçtikçe kendimizi öğretmen gibi hissettik ve öğrenci-öğretmen iletişimi kurduk.” (K7). Olumlu görüşler kapsamında ortaya çıkarılan son kodlar öğretmen adaylarının ders planı hazırlamayı deneyimleme ve ders etkinlik ve materyallerini geliştirme ve deneyimlemedir. Bu kodlar kapsamında öğretmen adayları “Ben öğrenmiş olduğum ders programı ve ders planı hazırlama gibi bilgilerimi de kullanma imkânı buldum. Danışman hocamda bu konuda olanak sağladı fen eğitimi için ders planlarını hazırladım.” (K10) ve “Ben staja gittiğimde gözlemleyerek akıllı tahtayı kullanmayı, laboratuvar yer alan araç gereçleri gibi dersle ilgili araç gereçleri nasıl kullanmam gerektiğini öğrenmiş oldum.” (K2) cümlelerini kullanmışlardır.

Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin geliştirilmesine yönelik görüşler

Son tema olarak ortaya konulan tema ise öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin geliştirilmesine yönelik görüşlerdir. Bu tema kapsamında 10 alt tema ortaya çıkarılmıştır. Bu tema kapsamında ortaya çıkarılan alt tema ve sıklık dağılımları Tablo 5’de özetlenmiştir.

Tablo 5.

Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerinin Geliştirilmesine Yönelik Görüşler

Tema	Alt Temalar	f
Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin geliştirilmesine yönelik görüşler	Öğretmenlik uygulaması derslerinin sürece yayılması	4
	Teorik derslerin uygulamaya yönelik tasarlanması	4
	Öğretmenlik uygulama eğitiminin kapsamının genişletilmesi	3
	Öğretmen yetiştirme programlarının içeriğinin sadeleştirilmesi	3
	Öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adaylarına zaman ve özerklik sağlanması	2
	Öğretmenlik uygulaması eğitim sürecinde danışman desteğinin artırılması	2
	Teori ve uygulama derslerinin dengeli dağılımının sağlanması	2
	Öğretmen yetiştirmenin nitelikli hâle getirilmesi	2
	Seçmeli ve alan bilgisi derslerinin düzenlenmesi	2

Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin ders saatlerinin düzenlenmesi	2
Toplam	26

Tablo 5'te görüldüğü üzere öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin geliştirilmesine yönelik görüşler kapsamında; öğretmenlik uygulaması derslerinin sürece yayılması (4), teorik derslerin uygulamaya yönelik tasarlanması (4), öğretmenlik uygulama eğitiminin kapsamının genişletilmesi (3), öğretmen yetiştirme programlarının içeriğinin sadeleştirilmesi (3), öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adaylarına zaman ve özerklik sağlanması (2), öğretmenlik uygulaması eğitim sürecinde danışman desteğinin artırılması (2) teori ve uygulama derslerinin dengeli dağılımının sağlanması (2), öğretmen yetiştirmenin nitelikli hâle getirilmesi (2), seçmeli ve alan bilgisi derslerinin düzenlenmesi (2) ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin ders saatlerinin düzenlenmesi (2) olmak üzere 10 alt temadan oluşmaktadır.

İlk olarak öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması derslerinin sürece yayılmasının gerektiğini ve teorik derslerin uygulamaya yönelik tasarlanması ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları bu alt temalara yönelik düşüncelerini "Aslında belki ilk yıl çok teorik olabilir ama sonrası için okullarda zaman geçirmemiz önemli bence. Çünkü ilk yıllarda aldığımız dersleri uygulayana kadar unutuyoruz son sınıf çok geç." (K5) ve "Kesinlikle uygulama olması lazım çünkü çok teorik kalıyor. Gerçekten bence tek problemimiz uygulanabilir derslerin olmaması, yani meslek bilgisi derslerine ek olarak her ders için bir uygulama dersi eklenebilir" (K1) şeklinde belirtmişlerdir. Bu tema kapsamında diğer görüşler öğretmenlik uygulama eğitiminin kapsamının genişletilmesi ve öğretmen yetiştirme programlarının içeriğinin sadeleştirilmesi olarak betimlenmiştir. Bu alt temaları öğretmen adayları şu şekilde belirtmişlerdir: "Staja kendi alanımızla ilgili ve çok kısıtlı. Ben mesela özel öğrencisi kaynaştırma olan ve farklı öğrenci gruplarına girmek isterdim. Örneğin hemen atanmazsak özel okulda çalışacağız onu da deneyimlemek isterim stajda. Çünkü çoğumuz özel okulda işe başlıyoruz ve çok farklı" (K7) ve "Birde içeriğin yoğunluğunun azaltılması lazım. Yani bu kadar çok ders, bu kadar çok teorik bilgi ben bunun herhangi birini ezberleyip ya da alıp özümseyen bilirim. Hangi birini kendi meslek yaşamı aktarabilirim. Çok fazla teorik ve ders var." (K2).

Öğretmen adaylarının bu tema bağlamında diğer görüşleri ise öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adaylarına yeterli zaman ve özerklik sağlanması ve öğretmenlik uygulaması eğitim sürecinde danışman desteğinin artırılmasıdır. Bu alt temaları öğretmen adayları şu şekilde ifade etmişlerdir. "Öğretmen olduğumda sınıf direk bana ait olacağı için eminim ki ben bunların hepsini oranı %100 yansıtabileceğiniz rahat olacaksınız. Çünkü kendi öğrencilerin olduğu için ama şimdi hem zaman yetersiz kalıyor hem de sınıfta başka bir öğretmen var biz hâkim değiliz." (K1) ve "Bu süreçte aslında benim okuldaki hocamdan pek fazla destek alamadım. Bana daha yardımcı olup yol gösterecek destek olmalı sonuçta ben deneyimsizim." (K4). Bu tema kapsamındaki öğretmen adaylarının diğer görüşleri ise teori ve uygulama derslerinin dengeli dağılımının sağlanması ve öğretmen yetiştirmenin nitelikli hâle getirilmesidir. Bu alt tema bağlamında öğretmen adayları düşüncelerini şu cümlelerle açıklamışlardır. "Aslında evet teorik bilgi en önemli kısım ama uygulama olmayınca da ister istemez yetersiz kalıyor. Hem teorik hem de uygulama süreci dengeli ve eş zamanlı olmalı bence." (K5) ve "Aslında şimdi sistem sorunu deyip duruyorum ama gerçekten sistem ama yani birincisi bir kere eğitim fakültelerinin sayısının azaltılması lazım ve öğrencilerin hem nitelikleri artmalı hem de sınıf sayısı uygulama için uygun hâle gelmeli." (K10). Bu tema altından ortaya konulan son alt temalar ise seçmeli ve alan bilgisi derslerinin

düzenlenmesi ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin ders saatlerinin düzenlenmesi olarak betimlenmiştir. Bu alt temaları öğretmen adayları şu cümleleri kullanarak açıklamışlardır: “*Mesela şöyle bir şeyden bahsedebilirim, neredeyse her dönem yaşadık. Şimdi bir sürü seçmeli ders sunuluyor önümüze seçiyoruz. Ama yine de başka dersler bize veriliyor. Birde tabii alan dersleri çok fazla hangi ders ne için çok karışıyor bu şekilde.*” (K8) ve “*Ders veren öğretim elemanının etkili olduğunu düşünüyorum yani olumlu ya da olumsuz anlamda etkili. Uygulama yaptırıp yaptırmaması ya da işte ne bileyim dediğim gibi dersi anlatış şekli burada önemli. Sadece slayt verip okuyorsa uygulama yok etkili öğretim yok nasıl öğrenilecek.*” (K9).

Özetlenecek olursa, araştırmanın bulguları olarak öğretmen adaylarının görüşmelerinden elde edilen verilerinin içerik analizi kullanılarak çözümlenmesi ile öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik algıları ortaya konulmuştur. Bu bağlamda elde edilen temalar, alt temalar ve kodlar öğretmen adaylarının ifadeleri ile açıklanmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik farkındalıklarını arttırmak, bu derslerden en yüksek düzeyde fayda sağlayabilmelerine ve meslek hayatlarında bu derslerden edindikleri bilgi ve becerileri uygulamaya geçirebilmelerine katkı sağlayabilmek amacıyla yapılan bu araştırma, eğitim fakültesi 4.sınıf, 6 kız 4 erkek olmak üzere toplamda 10 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma deseni ile gerçekleştirilen bu araştırma sürecinde elde edilen verilerin analiz edilmesi ile temalar, alt temalar ve kodlar elde edilmiştir. Bu temalar, öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik farkındalık, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki yeterliğe katkısı, öğretmenlik uygulaması sürecinin değerlendirilmesi ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin geliştirilmesine yönelik görüşler başlıkları altında toplanmıştır.

Nitelikli eğitim sürecinin önemli parçalarından biri olan nitelikli öğretmen yetiştirmenin gerçekleştirilebilmesi için eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki bilgi ve beceri kazanması son derece önem taşımaktadır. Bu bağlamda eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları eğitim hayatları süresince kendi alanlarındaki derslerin yanı sıra genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerini almak durumundadırlar. Öğretmen adaylarına verilen öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve davranışları kazandırmayı amaçlamaktadır. Bir duruma ya da olguya karşı tutum oluşturabilmenin ilk adımı o durum ya da olgunun farkında olmakla başlamaktadır. Geçmişten beri yapılan araştırmalar, farkındalığın yüksek olmasının tutum ve davranış ilişkisini güçlendirdiğini vurgulamaktadır (Heatherton ve Baumeister, 1991). Sosyal psikoloji ise yüksek farkındalığın tutumlara ulaşmayı kolaylaştırdığını belirtmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010). Bu nedenle bu araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ilişkin farkındalıklarını incelemenin, tutum ve davranışlarını yordayabilmek açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına göre ilk temada öğretmen adaylarının meslek bilgisi derslerine yönelik farkındalıklarına ilişkin alt temalar incelendiğinde, okullarda rehberlik, sınıf yönetimi, özel eğitim ve kaynaştırma, eğitim psikolojisi, Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi, öğretim ilk ve yöntemleri, eğitimde program geliştirme, eğitimde ölçme ve değerlendirme gibi dersleri konusunda farkındalıklarının olduğu

Dönmez Yapucuoğlu, M., Eryılmaz Ballı, F. ve Kara, E. (2024). Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik değerlendirmeleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2), 888-910.*

DOI. 10.51460/baebd.1454815

buna karşılık eğitime giriş, eğitim felsefesi, eğitim sosyolojisi, Türk eğitim tarihi ve eğitimde ahlak ve etik, öğretmenlik uygulaması gibi öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin içinde yer alan derslerin öğretmenlik meslek bilgisi dersleri olduğuna dair farkındalıkları bulunmadığı görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde de öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin içeriklerinin benzerlik ve farklılıklarının yeterince anlayamadıklarında dersleri anlayamadıklarını ve bazı dersleri gerekli bulurken bazı dersleri gereksiz buldukları vurgulanmıştır. Coşkun Şimşek ve Dinçol Özgül (2023a) yeni öğretmen eğitimi programı kapsamında yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının Eğitim Psikolojisi, Öğretim Teknolojileri, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Eğitimde Ahlak ve Etik, Özel Eğitim ve Kaynaştırma, Öğretmenlik Uygulaması gibi dersleri gerekli bulurken Eğitime Giriş, Eğitim Felsefesi, Eğitim Sosyolojisi, Türk Eğitim Tarihi, Eğitimde Araştırma Yöntemleri, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi gibi derslerin öğretmen eğitimi programında yer almaması gerektiğini savunduklarını ifade etmişlerdir. Aynı şekilde, öğretim üyeleri ile yapılan bir çalışmada Türk Eğitim Tarihi ile Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi gibi derslerin tek bir ders olarak verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur (Zelyurt ve Sucu, 2022). Bu çalışmanın sonuçlarından ve alanyazından hareketle öğretmen adaylarının ders içerikleri ve hedefleri konusunda yeterince bilgili olmadığını ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerini alan derslerinden ayırt edemediklerini söyleyebiliriz.

Araştırmada öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin mesleki yeterliliğe olan katkısına ilişkin ikinci temanın alt temalarını, sınıf yönetimi becerisine olan katkısı, mesleki hak ve sorumlulukları öğrenme, öğrenme öğretme sürecini yapılandırma, özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine yönelik farkındalık geliştirme, rehberlik hizmetlerine yönelik farkındalık geliştirme, ders planlarının hazırlanma süreçlerini öğrenme, öğretimi değerlendirme becerilerini geliştirme, öğrencilerin gelişimsel süreçlerine yönelik bilgi edinme, teorik bilgiyi uygulamaya koyma, öğretmenlik mesleki yeterliklerini geliştirme ve eğitim programı hakkında bilgi edinme oluşturmaktadır. Yeterlik kavramı, icra edilen bir mesleğin gerekliliklerinin etkili ve başarılı bir şekilde yapılabilmesi için meslek elemanlarının sahip olması gereken olarak tanımlanmıştır (Şişman, 2002). Stephens ve Crawley (1994, akt., Ekici, 2008) etkili öğretmenlik kapsamında beş yeterlikten bahsetmiştir. Bunlar, konuya hâkimiyet, öğretim becerileri, sınıf yönetimi, başarı değerlendirmesi ve mesleki gelişmedir. Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri kapsamında verilen sınıf yönetimi dersi de öğrencilerle etkileşimden, davranış geliştirme, motivasyon, öğrenmeye uygun ortam oluşturma gibi pek çok konuda öğretmen adaylarının geliştirilmesini amaçlamaktadır (Teknik Eğitim Fakültesi, 2006). Araştırma bulguları da meslek bilgisi derslerinin öğretmen adaylarının en çok sınıf yönetimi becerilerini desteklediğini göstermektedir. Literatürde yapılan araştırmalar öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin öğretmen adaylarının sınıf yönetimine tutum ve inançlarında pozitif yönde bir etkisinin olduğunu desteklemektedir (Ekici, 2008). Ayrıca yapılan çalışmalarda sınıf yönetimi dersinin öğretmenlik uygulaması dersi ile birlikte yürütülerek öğretmen adaylarının öğretmenlik beceri ve yeterliliklerinin geliştirilmesinin sağlanması üzerinde durulmuştur (Coşkun Şimşek ve Dinçol Özgül, 2023a). Bunların yanı sıra öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ders içeriklerine göre mesleki hak ve sorumlulukları bilme, öğrenme sürecini yapılandırabilme, özel gereksinimli öğrencilere ve rehberlik çalışmalarına karşı farkındalık geliştirme gibi konularda yetkinlik kazandıklarını ifade etmektedirler. Öğretmen adaylarının bu yeterlilikleri genellikle alınan derslerin içeriği ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Literatür incelendiğinde öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin, öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerine katkısının olduğu bulgusu desteklenmektedir (Atik Kara, 2012).

Araştırmanın üçüncü teması olan öğretmenlik uygulaması sürecinin değerlendirilmesinde olumlu ve olumsuz görüşler olmak üzere iki alt tema ve bu alt temaları oluşturan kodlara ulaşılmıştır. Öğretmenlik uygulamasına yönelik olumsuz görüşler alt temasını oluşturan kodlar içinde, öğretmen adayları ve öğretmenler arasındaki farklı düşünceler, her ders için yeterli deneyim edinememe, öğretmen adaylarına yeterli özerklik tanınmaması, yeterli zamanın sağlanmaması, danışman öğretmenlerin yeterli desteği sunmaması ve öğrencilerin aday öğretmenlere olumsuz yaklaşımları yer almaktadır. Öğretmenlik mesleğini yetkin bir şekilde sürdürmek için yalnızca lisans eğitimi süresince akademik olarak teorik bilgiye sahip olmak yeterli değildir. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarının öğrencilerin gelişimini bütüncül olarak takip edebilmeleri, öğrenme ve öğretme süreçlerini organize edebilmeleri, nitelikli gözlemler yapabilmeleri beklenmektedir (Gökçe, 2000). Ayrıca, Coşkun Şimşek ve Dinçol Özgür (2023b) öğretmen adayları ile yürüttükleri çalışmada öğretmen adaylarının özellikle öğretim ilke ve yöntemleri ve sınıf yönetimi gibi derslerin teorinin yanında uygulama süreçlerine yer verilmesini istediklerini belirtmişlerdir. Bu ve benzeri beklentileri karşılayabilmeleri için öğretmen adaylarının göreve başlamadan önce teorik bilgiyi ve uygulama alanlarını bütünleştirmesi ve bu doğrultuda yeterlilik kazanması önem taşımaktadır (Argon ve Kösterelioğlu, 2010). Yazçayır ve Yıldırım (2021) öğretmenlik meslek derslerine yönelik yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının beceri ve mesleki yeterliliğinin sağlanabilmesi için teorik ve uygulamalı olarak öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin verilmesi üzerinde durmuşlardır. Literatürdeki araştırmalar öğretmenlik uygulaması dersinde öğrencilerin yaşadıkları sorunlarla ilgili olarak danışman öğretmenden yeterli desteği alamaması, öğrencilerin öğretmen adayına karşı olumsuz tutumları, her ders için yeterli uygulama deneyimi edinememe konularında araştırma bulgularıyla tutarlı sonuçlar göstermektedir (Aytaçlı, 2012; Çepni ve Aydın, 2015; Kavas ve Bugay, 2009; Özmen, 2008). Bunun yanı sıra öğretmenlik uygulaması dersinin öğrenme öğretme sürecini desteklemesi, ders planı hazırlama, materyal geliştirme deneyimleri kazandırması, öğrencilerle etkili iletişim kurma becerisi gibi araştırma bulguları literatürde yapılan araştırma bulguları tarafından da desteklenmiştir (Özçelik, 2012). Bulguların literatürde de desteklenmesi katılımcıların olumlu görüş bildirdiği konularda öğretmenlik uygulaması dersinin kazanımlarına ulaştığını kanıtlamaktadır. Öğretmenlik uygulaması dersini alan öğrencilerin geliştirdikleri tutum ve davranışlar, bu dersin kazanımlarının hedefe ulaşip ulaşmadığına ilişkin bilgi verir niteliktedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının görüşlerinin alınması, uygulama sürecinin değerlendirilmesi ve sorunların tespit edilerek eksikliklerin giderilmesi açısından önemlidir (Özçelik, 2012).

Son olarak araştırma bulgularında öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin geliştirilmesine yönelik görüşler temasını öğretmenlik uygulama derslerinin sürece yayılması, teorik derslerin uygulamaya yönelik tasarlanması, öğretmenlik uygulama eğitiminin kapsamının genişletilmesi, öğretmen yetiştirme programlarının içeriğinin sadeleştirilmesi gibi alt temalardan oluşmaktadır. Bulgular öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin içeriğinin ve kazanımlarının değişmesinden daha çok uygulamaya yönelik çalışmalara daha fazla yer verilmesi yönündedir. Bu bulgu literatürde öğretim elemanlarıyla yapılan çalışmalarda da desteklenir niteliktedir (Ayan, 2011; Kara ve Sağlam, 2014). Bu durum hem öğretmen adayları hem de öğretim elemanları tarafından görüş birliğine varılan ve bu derslerin geliştirilmesi gereken önemli konulardan biri olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle daha sonraki araştırmalar için; öğretmen eğitimi alanında araştırma yapan araştırmacılar tarafından meslek bilgisi derslerinin yanı sıra alan bilgisi, genel kültür ve seçmeli dersleri içeren daha kapsamlı araştırmalara yer verilerek öğretmen eğitimi

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 888-910.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 888-910.
Araştırma Makalesi / Research Paper

programlarının bütüncül bir biçimde değerlendirmesi yapılmalıdır. Bu çalışmanın sonuçları öğretmen adaylarının görüşleri çerçevesinde oluşturulmuştur, sonraki çalışmalar kapsamında öğretim üyeleri, mezun öğretmenler ve doküman incelemesi gibi daha kapsamlı çalışmalara yer verilerek daha kapsamlı değerlendirmelere gidilebilir. Ayrıca bu araştırma bir üniversite öğrenim gören öğretmen adaylarını içermektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilecek sonraki çalışmalara başka üniversitede öğrenim gören öğretmen adayları ya da yeni mezun olmuş öğretmenler dâhil edilebilir.

Sayfa | 907

Araştırma sonuçları, öğretmen adaylarının öğretmen eğitimi programlarından ve meslek bilgisi derslerinden beklentilerini ortaya çıkarmıştır. Uygulayıcılar tarafından araştırmanın sonuçlar dikkate alınarak daha sonra hazırlanacak olan öğretmen eğitimi programları yapılandırılabilir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 888-910.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 888-910.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Agi, C. W. (2013). Evaluation of the status of guidance services in secondary schools in Rivers State, Nigeria. *Journal of Education and Practice*, 4(23), 78-84.
- Akyüz, Y. (2016). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Argon, T. ve Kösterelioğlu, M.A. (2010). Öğretmenlik mesleği ve okul deneyimi dersleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 186, 265-277.
- Atik Kara, D. (2012). *Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin öğretmen adaylarına öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin yeterlikleri kazandırması yönünden değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atik Kara, D. ve Sağlam, M. (2014). Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin öğrenme-öğretme sürecine yönelik yeterliklerinin kazandırılması yönünden değerlendirilmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 28-86.
- Ayan, M. (2011). *Eğitim Fakültelerinin sınıf öğretmenliği bölümü programlarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerini kazandırma düzeyi*. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi.
- Aydın, A. (2011). *Sınıf yönetimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aytaçlı, B. (2012). *İlköğretim matematik öğretmenliği lisans programında yer alan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Bowman, M. A., Vongkulluksn, V. W., Jiang, Z., & Xie, K. (2022). Teachers' exposure to professional development and the quality of their instructional technology use: The mediating role of teachers' value and ability beliefs. *Journal of Research on Technology in Education*, 54(2), 188-204.
- Bursa, S., & Ersoy, A. F. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 2018 öğretmen yetiştirme programı seçmeli ders tercihleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 59-72. <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.2020.140>
- Cevizci, A. (2012). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Say Yayınları.
- Coşkun Şimşek, M. ve Dinçol Özgür, S. (2023a). Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ilişkin görüşleri: Programdaki yeri açısından. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 6(1), 27-48. <http://doi.org/10.33400/kuje.1150573>
- Coşkun Şimşek, M. ve Dinçol Özgür, S. (2023b). Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerini mesleki gelişimleri açısından değerlendirmeleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(239), 1543-1574.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı).UK: SAGE Publications.
- Çepni, O. ve Aydın, F. (2015). Coğrafya öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(2), 285-304.
- Deniz, M.E. (2007). *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: Maya Akademi.
- Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç kazanma düzeyine etkisi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 167-182.
- Gökçe, E. (2000). Yirmibirinci yüzyılın öğretmeni. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. 270, 21-26.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of qualitative research*, 2(105), 163-194.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 888-910.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 888-910.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Heatherton, T. F., & Baumeister, R. F. (1991). Binge eating as escape from self-awareness. *Psychological Bulletin*, 110, 86-108.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Kavas, A. B. ve Bugay, A. (2009). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimlerinde gördükleri eksiklikler ve çözüm önerileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 13-21.

Kılıç Özmen, Z. (2019). 2018 Sınıf Öğretmenliği lisans programının değerlendirilmesi. *AJESI-Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 521-548.
<https://doi.org/10.18039/ajesi.577387>

Kitzinger, J. (1995). Qualitative research: Introducing focus groups. *Bmj*, 311(7000), 299-302.

Marshall, M. N. (1996). Sampling for qualitative research. *Family Practice*, 13(6), 522-526.

Maxwell, J. A. (2008). *Designing a qualitative study*. The SAGE handbook of applied social research methods, 214-253.

Merriam, S. B., & Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. UK: Sage Publications, Inc.

Oral, T. (2021). *Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Eğiten Kitap Yayınevi.

Özçelik, N. (2012). Yabancı dil öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 515-536.

Özmen, H. (2008). Okul Deneyimi - I ve Okul Deneyimi - II derslerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 25-37.

Saha, L.J. (2001). Educational Sociology. Neil J. Smelser, Paul B. Baltes, (Eds.) in *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*.(pp: 4327-4333). Pergamon.

Saha, L.J. (2015). Educational Sociology. James D. Wright, (Ed.) in *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*.(pp: 289-296). Elsevier.

Segall, W. E., & Wilson, A. V. (2004). *Introduction to education: Teaching in a diverse society*. Rowman & Littlefield.

Seifert, K., & Sutton, R. (2009). *Educational psychology*. Kelvin Seifert.

Stevenson, N. A., VanLone, J., & Barber, B. R. (2020). A commentary on the misalignment of teacher education and the need for classroom behavior management skills. *Education and Treatment of Children*, 43(4), 393-404.

Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Teknik Eğitim Fakültesi (TEF). (2006). Eğitim-öğretim rehberi. Ankara: Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Tanıtım ve Yayın Müdürlüğü.

Turgut, M.F. ve Baykul, Y. (2012). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Yazçayır, N. ve Yıldırım, N. (2021). Öğretmen yetiştirme lisans programları ve öğretmenlik meslek bilgisi alt boyutunun karşılaştırmalı analizi "Türkiye ve Singapur". *TEBD*, 19(1), 182-218.
<https://doi.org/10.37217/tebd.733698>

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YÖK (2017). Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. *Erişim adresi:*

<https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari>

Dönmez Yapucuoğlu, M., Eryılmaz Ballı, F. ve Kara, E. (2024). Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik değerlendirmeleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 888-910.

DOI. 10.51460/baebd.1454815

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 888-910.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 888-910.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Zelyurt, H., & Sucu, A. (2022). Eğitim fakültelerinde uygulanan 2018 lisans programlarının öğretim elemanlarının görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Journal of History School*, 56, 836-872. <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.53875>